

Druhý vyučovací jazyk, úroveň C1

1. Charakteristika predmetu a úrovne C1

Vyučovací predmet druhý vyučovací jazyk patrí medzi všeobecnovzdelávacie predmety a spoločne s vyučovacími predmetmi slovenský jazyk a literatúra a cudzí jazyk vytvára vzdelávaciu oblasť Jazyk a komunikácia.

Všeobecným cieľom vo vyučovacom predmete druhý vyučovací jazyk je zabezpečiť dosiahnutie komunikačnej úrovne C1 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky (SERR) u žiakov bilingválnej formy vzdelávania v SR na konci strednej školy.

Jazyková úroveň C1 umožňuje pružne využívať daný jazyk na spoločenské, študijné, akademické a profesijné účely.

Žiak - absolvent bilingválnej formy štúdia na úrovni C1 je schopný komunikovať bez ťažkostí v každodenných situáciách, akými sú: spolupráca, sťažnosti, ospravedlnenie a pod., ako aj o témach týkajúcich sa jeho profesijnej oblasti v ústnej i písomnej forme. Na základe ovládania a aplikovania nižšie uvedených kompetencií nedochádza v cudzojazyčnom prostredí ku komunikačným nedorozumeniam.

Charakteristika ovládania príslušného jazyka na úrovni C1 je nasledujúca:

Dokáže porozumieť širokej škále náročných, dlhších textov a rozoznať ich implicitné významy. Dokáže sa vyjadriť plynulo a spontánne bez priveľmi zjavného hľadania výrazov. Dokáže využívať jazyk pružne a efektívne na spoločenské, akademické či profesijné účely. Dokáže vytvoriť zrozumiteľný, dobre usporiadaný a podrobný text na zložité témy, prejavujúc ovládanie kompozičných postupov, spojovacích výrazov a prostriedkov kohézie (SERR, 2013, s. 26).

2. Ciele predmetu a vzdelávací štandard

Ciele predmetu a vzdelávací štandard z druhého vyučovacieho jazyka v bilingválnom štúdiu vychádzajú z modelu všeobecných kompetencií (bod 4) a komunikačnej jazykovej kompetencie (body 5, 6, 7), ako ich uvádza Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky (ŠPÚ, 2013). Dôraz sa kladie na činnostne zameraný prístup - na splnenie komunikačných úloh sa žiak musí zapájať do komunikačných činností a ovládať komunikačné stratégie (body 1, 2, 3).

Uvedený vzdelávací štandard špecifikuje najmä požiadavky na výkon žiaka, t. j. výkonový štandard. Obsahový štandard pre úroveň C1 je do značnej miery totožný s obsahovým štandardom v ŠVP z jednotlivých cudzích jazykov pre úroveň B2. Ďalšia podrobná špecifikácia obsahu úrovne C1 je rozpracovaná v Katalógoch cieľových požiadaviek na úrovni C1 pre jednotlivé jazyky.

1. V receptívnych jazykových činnostiach a stratégiách žiak ako poslucháč alebo čitateľ spracuje hovorený alebo napísaný vstup.

Počúvanie s porozumením	<ul style="list-style-type: none"> • Porozumie rečový prejav - štandardný a do určitej miery aj subštandardný (dialekt, idiolekt, sociolekt), živý aj zo záznamu, na rôzne témy. • Porozumie idiomatickým a hovorovým výrazom a uvedomuje si stylistické posuny. • Sleduje dlhšiu reč, aj keď nie je zreteľne štruktúrovaná. • Sleduje interakcie medzi tretími stranami v skupinovej diskusii a debate. • Sleduje a porozumie obsahu prednášok a debát. • Porozumie informáciám z verejných oznámení aj napriek ich nedostatočnej zvukovej kvalite. • Porozumie zložitým inštrukciám a návodom.
Čítanie s porozumením	<ul style="list-style-type: none"> • Prečíta dlhšie aj zložitejšie texty (novinové a iné správy, články, osobnú aj úradnú korešpondenciu) a pochopí ich význam, zorientuje sa v ich obsahu a nájde potrebné informácie. • Detailne porozumie spektru textov a identifikuje v nich významové odtienky postojov a názorov. • Porozumie dlhším návodom a inštrukciám za predpokladu, že ťažké úseky si môže opakovane prečítať.

2. V produktívnych jazykových činnostiach a stratégiách žiak vytvára ústny alebo písomný text.

Ústny prejav	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjadrí sa k zložitým témam; dokáže ich rozširovať o vedľajšie
--------------	--

	<p>témy, rozvinie svoje myšlienky a doplní ich o argumenty a príklady.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Systematicky rozvinie podrobný opis a rozprávanie na zložité témy, integrujúc do nich podtémy s rozvinutím hlavných myšlienok a s uvedením podrobností. • Použije dôraz a intonáciu na vyjadrenie jemnejších rozdielov významu vo svojej výpovedi.
Písomný prejav	<ul style="list-style-type: none"> • Napíše štruktúrovaný, syntakticky správny text na zložitejšie témy s uvedením podrobností. • Syntetizuje a vyhodnocuje informácie a uvedie argumenty z viacerých zdrojov. • V písomnom texte zdôrazní hlavné myšlienky. • Svoje stanoviská a názory podrobne vysvetlí a podporí ich príkladmi, vhodne ich zhrnie.

3. V interaktívnych jazykových činnostiach a stratégiách žiak komunikuje na vymedzenej úrovni.

Ústna interakcia	<ul style="list-style-type: none"> • Jazyk používa na spoločenské účely pružne a efektívne, v konverzácii vyjadrí emócie, narážky a uplatní vtip. • Zdôvodní svoje názory, spontánne a vhodne reaguje na otázky, komentáre a argumenty v diskusii. • Spoľahlivo porozumie a koná podľa podrobných pokynov a inštrukcií. • Jasne načrtne situáciu alebo problém, uvažuje o ich príčinách alebo následkoch a prediskutuje výhody alebo nevýhody rôznych riešení. • Efektívne získava a odovzdáva potrebné informácie z viacerých zdrojov.
Písomná interakcia	<ul style="list-style-type: none"> • Vyžiada alebo poskytne informácie na abstraktné aj konkrétne témy, pýta sa na problémy alebo ich vysvetlí. • Vedie osobnú a úradnú korešpondenciu opisujúcu skúsenosti,

	<p>pocity, postoje a udalosti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • V priamej interakcii spracuje informácie z kombinácie rôznych médií: ústnych, písomných, audiovizuálnych, parajazykových a paratextových.
--	--

4. Žiak používa všeobecné kompetencie, ktoré nie sú charakteristické pre jazyk, ale sú nevyhnutné pre rôzne činnosti, vrátane jazykových činností.

Deklaratívne a sociokultúrne vedomosti , medzikultúrne povedomie	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjadri spoločné a rozdielne črty medzi vlastnou a cieľovou jazykovou komunitou. • Disponuje vedomosťami o spoločnosti a kultúre komunity, v ktorej sa cieľový jazyk používa (životné podmienky, kultúrne tradície, hodnoty a presvedčenia, spoločenské normy a konvencie). • Relevantne identifikuje rôzne stratégie, ktoré sú potrebné na kontakt s nositeľmi iných kultúr.
Schopnosť učiť sa	<ul style="list-style-type: none"> • Cieľavedome a dlhodobo sa sústreďí na prijímanie poskytovaných informácií. • Pri samostatnom štúdiu využíva všetky dostupné materiály. • Stanoví si vlastné učebné ciele a spôsoby ich dosiahnutia. • V učení uplatní sebareflexiu.

5. V rámci jazykovej kompetencie žiak realizuje komunikačný zámer vymedzeným spôsobom.

Lexikálna kompetencia (slovná zásoba)	<ul style="list-style-type: none"> • Ovláda lexikálne jednotky v takom rozsahu, aby vedel detailne opísať situácie a precízne vysvetliť myšlienky alebo problémy, ktoré sa týkajú rôznych tém. • Ovláda lexikálne jednotky v takom rozsahu, aby sa mohol plynule a efektívne vyjadrovať bez viditeľného hľadania slov. • Preformuluje svoje vyjadrenia tak, aby sa vyhol častému
---------------------------------------	---

	<p>opakovaníu tých istých lexikálnych jednotiek.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Použije lexikálne jednotky presne a vhodne, v súlade so situáciou a kontextom. • Dobre ovláda široký lexikálny repertoár, umožňujúci mu pohoťovo prekonať medzery pomocou opisov; zriedkavo hľadá vhodnejšie výrazy alebo uplatňuje stratégie vyhýbania sa. Dobre ovláda idiomatické a hovorové výrazy.
Gramatická kompetencia (gramatické prostriedky)	<ul style="list-style-type: none"> • Dobre ovláda a používa všetky osvojené gramatické javy pre danú úroveň ovládania jazyka. • Adekvátne používa zložité typy súvetí. • Uplatňuje vysoký stupeň gramatickej presnosti; omyly sú zriedkavé a je ťažké ich identifikovať.
Sémantická kompetencia (vzťah slova ku kontextu, logické vzťahy v texte)	<ul style="list-style-type: none"> • Uvedomuje si vzťah slova k všeobecnému kontextu (referencia, konotácia), vzťahy medzi lexikálnymi jednotkami (synonymia/antonymia, hyponymia, kolokácia, vzťahy medzi časťou a celkom). • Rozlišuje význam gramatických tvarov, gramatických kategórií, štruktúr a postupov.
Fonologická a ortoepická kompetencia (zvuková stránka jazyka)	<ul style="list-style-type: none"> • Dobre ovláda celý repertoár segmentálnych javov (výslovnosť všetkých hlások/foném) a pre správne pochopenie výpovede relevantne používa suprasegmentálne javy (intonácia, slovný a vetný prízvuk), aby vyjadril jemnejšie významové odtienky.
Ortografická kompetencia (pravopis, interpunkcia)	<ul style="list-style-type: none"> • Vytvorí pravopisne a interpunkčne správny, súvislý text, ktorý je zrozumiteľný. • V prípade potreby overí správny pravopis zložitejších alebo menej známych výrazov v slovníku.

6. V rámci sociolingválnej kompetencie žiak zvláda spoločenské dimenzie jazyka.

Sociolingválna primeranosť	<ul style="list-style-type: none"> • V konkrétnych situáciách použije škálu jazykových prostriedkov rôznych funkčných štýlov a široký rozsah idiomatických a hovorových výrazov.
----------------------------	---

7. V rámci pragmatickej kompetencie žiak využíva princípy organizácie výpovede.

Štruktúra a výstavba výpovede	<ul style="list-style-type: none"> • Prispôsobí svoj jazykový prejav, svoje vyjadrovacie prostriedky situácii a príjemcovi výpovede a zvolí si vhodnú úroveň formálnosti, ktorá zodpovedá daným okolnostiam. • Použije cieľu primerané jazykové prostriedky a ak si to situácia vyžaduje, preformuluje ich a adaptuje. • Vecne a správne člení svoj jazykový prejav v ústnej aj písomnej forme. • Účinne využíva rôzne spojovacie výrazy tak, aby vystihol vzťah medzi jednotlivými myšlienkami a v texte ich štandardne usporiadal a začlenil do odsekov.
Funkčná kompetencia	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjadruje sa spontánne a plynulo, aj napriek výnimočným problémom s verbálnou formuláciou myšlienok je schopný pokračovať v zmysluplnej komunikácii bez pomoci. • Presne a zrozumiteľne vyjadrí podstatu svojich myšlienok a definuje problém.

Požiadavky vzdelávacieho štandardu sú upravené podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky, ŠPÚ, 2013, s. 68 – 132.

3. Kompetencie a funkcie jazyka

Na komunikačnej úrovni C1 si žiak osvojil všetky kompetencie a funkcie jazyka stanovené pre nižšie komunikačné úrovne A1 až B2 tak, ako ich stanovuje Štátny vzdelávací program z cudzích jazykov pre príslušné stupne vzdelávania. Žiak si dopĺňa kompetencie špecifické pre úroveň C1, ktoré sú prezentované v nižšie uvedenej tabuľke.

Jazykové funkcie pre úroveň C1 sú definované z hľadiska používania druhého vyučovacieho jazyka pre všeobecné, akademické a špecifické účely (napríklad profesijné účely). Používatelia jazyka na úrovni C1 sú vystavení dlhodobému prirodzenému procesu osvojovania si cudzieho jazyka vo formálnom alebo neformálnom prostredí. To znamená, že používateľ na úrovni C1 „dokáže zvoliť vhodnú formuláciu z rozsiahlych možností jazyka na to, aby sa jasne vyjadril, a nemusel obmedzovať to, čo chce povedať“ (SERR, 2013, s. 111).

Pre používateľov na úrovni C1 sa vymedzili nasledovné kompetencie a jazykové

funkcie, ktoré sa realizujú prostredníctvom jazykových prostriedkov naučených alebo prirodzene osvojených.

Kompetencie	Funkcie jazyka
Presne vyjadriť postoje a pocity	<ul style="list-style-type: none"> • Presne vyjadriť postoje. • Presne vyjadriť pocity.
Vyjadriť istotu, pravdepodobnosť a pochybnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjadriť istotu. • Vyjadriť pravdepodobnosť. • Vyjadriť pochybnosti. • Vyjadrovať abstraktné myšlienky.
Zhrnúť, zhodnotiť a interpretovať informáciu	<ul style="list-style-type: none"> • Zhrnúť informáciu. • Zhodnotiť informáciu. • Porozumieť zámeru ironického textu aj narážkam. • Interpretovať informáciu.
Uvažovať a tvoriť hypotézy o príčinách a dôsledkoch	<ul style="list-style-type: none"> • Uvažovať o príčinách a dôsledkoch. • Tvoriť hypotézy o príčinách a dôsledkoch.
Vyjadriť stupeň istoty, odtienky presvedčenia a názoru	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjadriť stupeň istoty presvedčenia. • Vyjadriť sa váhavo, nejednoznačne. • Presvedčivo obhajovať svoj názor. • Spontánne reagovať na správy a rozhodnutia. • Vyjadriť reakciu na názor. • Vyjadriť sa k odbornej téme.
Kritizovať a prehodnotiť	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjadriť kritiku. • Prehodnotiť niečo.
Systematicky argumentovať, zdôvodňovať	<ul style="list-style-type: none"> • Systematicky rozvíjať argumenty. • Prijatť argument, dôvod. • Priznať súhlasné stanovisko. • Odpovedať na protiargumenty.

	<ul style="list-style-type: none"> • Hľadať riešenia a prezentovať výsledok kontroverzného rozhovoru.
Presvedčivo obhájiť svoj názor	<ul style="list-style-type: none"> • Zdôrazniť myšlienku. • Zdôrazniť pocit. • Zdôrazniť problém.

4. Oblasti a komunikačné témy

Od učiaceho sa na úrovni C1 sa očakáva, že už disponuje takým rozsahom slovnej zásoby, ktorý mu umožňuje tvoriť nielen výpovede informatívneho charakteru, ale aj plynulo a diferencovane vyjadrovať svoje názory, pocity a skúsenosti. Je schopný používať daný jazyk adekvátne k svojim potrebám a cudzojazyčným textom porozumie aj bez použitia slovníka.

Vzhľadom na skutočnosť, že učitelia sa na úrovni C1 pracuje s autentickými textami, nie je možné vymedziť záväzný a tematicky ohraničený inventár slovnej zásoby. V autentických textoch sa vyskytuje totiž množstvo neznámych slov (derivátov), ktorých základ tvoria známe lexikálne jednotky. Ich význam sa dá z ich zložiek vydedukovať alebo obsahovo vyvodiť. Od učiaceho sa na úrovni C1 sa očakáva, že disponuje potrebnými stratégiami, ktoré mu umožňujú odvodzovať význam týchto neznámych lexikálnych jednotiek a rovnako aj zodpovedajúcimi štrukturálnymi vedomosťami, ktoré sú potrebné na tvorbu lexikálnych jednotiek.

Nad rámec nadobudnutých kompetencií na úrovni B2 je žiak na úrovni C1 schopný detailne porozumieť komplexným textom aj o abstraktných témach, tak v písomnej ako aj v hovorenej forme.

Oblasť osobného života

1. Rodina a spoločnosť

Vzťahy medzi ľuďmi

Dospievanie

Osobné perspektívy

Osobnostný a sociálny rozvoj

Sociálna spolupatričnosť

2. Domov a bývanie

Bývanie v rodine

Bývanie mimo rodiny

Životné štýly

Ideálne bývanie

3. Starostlivosť o zdravie

Choroby a úrazy

Starostlivosť o telo

Zdravý spôsob života

Alternatívne terapie

Nemocnice a zdravotné strediská, lekáreň a lieky, poistenie

4. Voľný čas

Knihy a literatúra

Filmy a médiá

Výstavy a veľtrhy

Kultúra a umenie a jej vplyv na rozvoj osobnosti človeka

Oblasť verejného života

5. Multikultúrna spoločnosť

Globalizácia

Demografické zmeny

Migrácia

Jazyková rôznorodosť

Zbližovanie kultúr a rešpektovanie tradícií

Tolerovanie inakosti

6. Človek a spoločnosť

Spoločenský život

Politický život

Občianska zodpovednosť

Cirkvi a náboženské vyznania

Práva a povinnosti občanov

7. Človek a príroda

Spoločnosť a životné prostredie

Ekológia

Chránené krajinné oblasti

Globálne problémy

8. Hospodárstvo

Hospodársky rozvoj

Vzdelanostná spoločnosť

Ekonomika a obchod

Cestovný ruch

Turizmus

9. Veda a technika

Technický pokrok

Informačno-komunikačné technológie

Veda v službách ľudstva

Riziká vedeckého a technického rozvoja

10. Obchod a služby

Nákupné zariadenia

Banky

Pošty a telekomunikácie

Služby a remeslá

Kultúra nakupovania a služieb

Ochrana spotrebiteľa

11. Krajiny a miesta

Európska únia

Slovensko v EÚ

Urbanizácia

Zaujímavosti krajín a svetadielov

Vzdelávacia a pracovná oblasť

12. Vzdelávanie

Práva a povinnosti pri vzdelávaní

Vzdelávacie systémy

Svet práce

Odborná profilácia

Celoživotné vzdelávanie

13. Šport

Vplyv športu pre rozvoj osobnosti

Nové trendy v športe

Fitness

Čestnosť športového zápolenia

Športové udalosti

14. Mládež a jej svet

Predstavy mládeže o svete

Vzory a ideály

Vzťahy medzi generáciami

15. Zamestnanie

Voľba zamestnania

Pracovný trh

Pracovné činnosti a profesie

Pracovné podmienky

Nezamestnanosť

16. Slovensko a krajiny, ktorých jazyk sa učím

Študijná a pracovná mobilita

Vybrané historické medzníky a kultúrne špecifiká rôznych krajín

Vybrané osobnosti

Jazyk ako spoločenský a kultúrny prostriedok

Literatúra

BUTAŠOVÁ, A. a kol. *Pedagogická dokumentácia z francúzskeho jazyka. Úroveň B2.* Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2009. 80 s. ISBN 978-80-89225-85-9.

GADUŠOVÁ, Z. a kol. *Pedagogická dokumentácia z anglického jazyka. Úroveň B2.* Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2009. 74 s. ISBN 978-80-89225-79-8.

GÁBRIŠOVÁ, E. a kol. *Pedagogická dokumentácia z ruského jazyka. Úroveň B2.* Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2009. 86 s. ISBN 978-80-89225-91-0.

HELBICHOVÁ, T. a kol. *Pedagogická dokumentácia zo španielskeho jazyka. Úroveň B2.* Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2009. 74 s. ISBN 978-80-89225-94-1.

KIŠŠOVÁ, J. a kol. *Pedagogická dokumentácia z talianskeho jazyka. Úroveň B2.* Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2009. 72 s. ISBN 978-80-89225-88-0.

NORTH, B. - ORTEGA, A. – SHEEHAN, S. *Core Inventory for General English.* British Council/EAQUALS, 2010. [cit. 2012.10.04] Dostupné na internete: http://clients.squareeye.net/uploads/eaquals2011/documents/EAQUALS_British_Council_Core_Curriculum_April2011.pdf. 72 s. ISBN 978-086355-653-1.

RIES, L. - KOLLÁROVÁ, E. (eds.). *Svet cudzích jazykov DNES. Inovačné trendy v cudzojazyčnej výučbe.* Didaktis, 2004. 188 s. ISBN 80-89160-11-5.

Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky, učenie sa, vyučovanie, hodnotenie. Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2006. 252 s. ISBN 80-58756-93-5, revidované vydanie 2013.

ŽILOVÁ, R. a kol. *Pedagogická dokumentácia z nemeckého jazyka. Úroveň B2.* Bratislava: Štátny pedagogický ústav, 2009. 82 s. ISBN 978-80-89225-82-8.